

described above, dies – gets lost in the background. Monica Miller does not let that central question get lost [...] and that is what makes this book unique and valuable.

David Yves Braun

Leon S z o t, *Znaczenie wsparcia społecznego w pozytywnej readaptacji osób wchodzących w konflikt z prawem. Studium z pracy socjalnej*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, ss. 220.

Temat studium wpisuje się w publiczną dyskusję na temat kary pozbawienia wolności za popełniane przestępstwa i resocjalizacji osób, które dopuściły się czynów, będących zanegowaniem prawa karnego. Dyskusję tę prowadzi się w kręgach polityków oraz na łamach środków społecznego przekazu. Zagadnienia odnoszące się do wymiaru kary, podejmowane przez zespoły badawcze w ramach realizowanych projektów, są też wyzwaniem dla współczesnego duszpasterstwa. Problematyka ta dotyczy osób pracujących w obszarze pracy socjalnej, jest też swego rodzaju przewodnikiem dla osób mających bezpośredni kontakt z osobami przebywającymi w zakładach karnych. Wydaje się, że studium adresowane jest do wszystkich wymienionych podmiotów. Zarówno osoby fizyczne, grupy społeczne, jak i instytucje mogą okazać wsparcie osobom, które weszły w konflikt z prawem, a tym samym przyczynić się do odwrócenia panującego w społecznościach trendu, a mianowicie stygmatyzacji społecznej. Jest to niewątpliwą wartością analizowanej tutaj książki.

Pytanie badawcze, które stawia autor: jakie istnieją związki między doświadczonym wsparciem społecznym a adaptacją osób wchodzących w konflikt z prawem, dotyczy jednej z podstawowych sfer, która ulega zaburzeniu w wyniku popełnienia przestępstwa, a mianowicie sfery społecznej, dotyczącej relacji jednostki z innymi osobami. Odpowiedź na to pytanie, zawarta w tym studium o charakterze teoretycznym i empirycznym jednocześnie, stanowi kompendium wiedzy i doświadczeń autora, analizy i syntezy dostępnej literatury w językach polskim i obcych oraz wyników badań w analizowanym zakresie. Rozdział pierwszy ukazuje związki między zachowaniem antyspołecznym, jakim jest przestępstwo, a reakcją na nie, czyli karą kryminalną. Drugi rozdział przedstawia mechanizmy, które decydują o procesie przystosowania człowieka do różnych warunków życiowych (wśród nich mechanizm homeostazy i stresu). Trzeci rozdział został poświęcony podmiotowym uwarunkowaniom pozytywnej readaptacji przestępców. W tym kontekście autor zwrócił uwagę na czynniki konstytuujące osobowościową odporność na stres, dojrzałość emocjonalną oraz na istnienie prospołecznych standardów wewnętrznych. Czwarty rozdział charakteryzuje procesy społeczne, od których zależy powodzenie przystosowania byłych więźniów. Studium uwzględnia w tym obszarze procesy: resocjalizacji, umacniania

więzi interpersonalnych oraz interpersonalnego wsparcia. Kolejny rozdział prezentuje i charakteryzuje podmioty, które mogą odgrywać szczególną rolę pozytywnej readaptacji osób wchodzących w konflikt z prawem. Charakterystyka uwzględnia kilka perspektyw. Są to między innymi: wymiar podmiotów stabilizujących życie byłych więźniów, aspekt instytucji konstytuujących systemową pomoc postpenitencjarną oraz znaczenie podmiotów, które mogą wspierać osoby opuszczające zakłady karne w ramach lokalnej społeczności. Ostatni, szósty rozdział, zatytułowany „Badania własne nad odczuwanym wsparciem społecznym osób wchodzących w konflikt z prawem”, ma charakter empiryczny i omawia metodologię prowadzonych badań, wyniki badań własnych i rekomendacje dla pracy socjalnej na podstawie wniosków z badań. W części metodologicznej autor przybliży badaną grupę (grupa kryterialna: 160 byłych więźniów, grupa kontrolna: 160 aktualnych osadzonych), prezentuje technikę pomiaru analizowanych zmiennych psychospołecznych w badanej grupie (Kwestionariusz Przystosowania Osobistego I. Niewiadomskiej, M. Kalinowskiego, A. Majcherczyka, w dwóch wersjach: KPO-2 i KPO-4) oraz opis zastosowanych analiz statystycznych (test różnic międzygrupowych t-Studenta, współczynnik korelacji r-Pearsona).

Interesujące są końcowe rekomendacje, zamieszczone po prezentacji wyników z przeprowadzonych badań. Według autora mają one być pomocne w konstruowaniu strategii pomocowych dla osób opuszczających zakłady karne. Te wartościowe wskazania mogą posłużyć w procesie resocjalizacji, który zakłada konieczność „uzdrowienia” relacji międzyludzkich. Część odpowiedzialności za to „uzdrowienie” musi podjąć społeczeństwo, właśnie w ramach wsparcia. Studium odsłania tę misję społeczeństwa (osób, grup społecznych, instytucji pomocowych) i jednocześnie daje praktyczne wskazania do jej realizacji. Współczesne społeczności nie są przekonane do tego rodzaju misji, ze względu na fakt, że popełnione przestępstwa, będące zaprzeczeniem norm prawnych i obyczajowych, są zachowaniem antyspołecznym, wzbudzającym powszechną niechęć, potępienie i odrzucenie, a niejednokrotnie chęć zemsty, posuniętą do kary śmierci. Studium przełamuje te stereotypy i proponuje „nowe” zaangażowanie społeczeństwa w proces readaptacji byłych więźniów na zasadzie wsparcia. Człowiek, jak pisze we wstępie autor studium, „tylko dzięki odczuwanemu wsparciu, doświadcza bezpieczeństwa, czuje przynależność do wspólnoty, nawiązuje pożądane relacje z innymi, podejmuje zobowiązania społeczne, realizuje akceptowane wartości kulturowe i postępuje zgodnie z własnymi przekonaniem”.

Publikacja autorstwa Leona Szota spełnia wszystkie wymagania pracy naukowej. Autor wykazał się dobrym warsztatem naukowym, znajomością tematu, poprawną metodologią przeprowadzonych badań. Układ pracy jest przejrzysty i logiczny, język poprawny i zrozumiały. Książka zawiera bogatą bibliografię, wykaz tabel i spis wykresów, aneksy z kwestionariuszami przystosowania osobistego, indeks nazwisk. Publikacja zastrzeguje na pozytywną ocenę i zapewne spotka się z dobrym przyjęciem nie tylko w środowisku naukowym, lecz także wśród wszystkich osób, grup społecznych czy instytucji, którym bliskie jest zagadnienie wsparcia społecznego, jak i wśród osób potrzebujących tego wsparcia.

*Ks. Jarosław Jęczeń
Katedra Życia Społecznego Rodziny Instytutu Nauk o Rodzinie
i Pracy Socjalnej KUL*